

Доклад относно наличие на пестицидни остатъци в храните в Европейския съюз през 2016 г.

The 2016 European Union report on pesticide residues in food¹

Този доклад предоставя преглед на официалния контрол през 2016 г., осъществен в Европейския съюз (ЕС), държавите – членки (ДЧ), Исландия и Норвегия. Докладът обобщава резултатите от ЕС Координираната контролна програма (ЕСКП) за 2016 г. и резултатите от националните контролни програми (НП). Националните контролни програми са базирани основно върху риска, като се фокусират върху пестициди или продукти, с произход от страни, където е наблюдаван увеличен брой на нарушения; ЕСКП целят да представят статистическа извадка относно ситуацията с пестицидните остатъци в хранителните продукти, които са най-често консумирани в ЕС. Докладът включва изводите от оценката на риска от храните, на база резултатите от контролните програми през 2016 г.

В рамките на Координираната контролна програма на ЕС (ЕСКП) са били анализирани 12 168 проби, покриващи 165 пестицида в 11 хранителни продукта. Като цяло, 98.3% от анализираните проби през 2016 г. съгласно ЕСКП, попадат в законово определените норми (11 965 проби); 6 367 проби (52.3%) са били свободни от количествено измерими остатъци (остатъци под лимита на количествено определяне (LOQ). Броят на пробите с установени количествено измерими остатъци, но в законовите норми (на или над стойността на LOQ но под максимално допустимите норми (MRL) е бил 5 598 (46.0%). В 1.7% от анализираните проби е установено превишаване на MRL (203 проби). Като цяло 0.9% от пробите (107 проби) са счестени за несъответстващи със законовите норми, като се взема пред вид и несигурността. В сравнение с 2013 г., когато са анализирани същите продукти, броят на превишаванията на MRL през 2016 г. е по-висок (1.7% през 2016, в сравнение с 0.9% през 2013). Това значително увеличение се дължи главно на големия брой превишавания от остатъци на

¹ Публикуван от Европейския орган по безопасност на храните на 25.07.2018 г.

хлорпирифос, тъй като за това вещество MRL е бил занижен при редица култури през 2016 г.

От всичките 165 пестицида, анализирани съгласно законодателството за ЕСКП, 157 са изследвани в храни от растителен произход и 22 в храни от животински произход.

- Сред 157 пестицида, анализирани в растителни продукти, 28 пестицида не са установени в измерими концентрации в нито една от анализираните проби; остатъци, превишаващи определените норми са свързани с 56 пестицида.

- **Сред анализираните непреработени растителни продукти, най-нисък брой превишавания на MRL е отбелязан за ръж, следван от главесто зеле, ягоди, праскови, праз лук, маруля, домати и ябълки.** Нисък брой превишавания на MRL е установен във вино.

- По отношение на хранителните продукти от животински произход (краве мляко и свинска мазнина), 11 от 22 пестицида, в обхвата на ЕСКП не са установени в измерими концентрации в никоя от тестваните проби. Останалите 11 пестицида са установени в измерими концентрации. **Най-често намираните пестициди са били ДДТ, хексахлорбензен и хлордан, които са устойчиви органични замърсители (УОЗ)** и са неодобренни вещества, налични в хранителната верига, поради тяхната устойчивост. Не е установено превишаване на MRL в краве мляко и малък брой превишавания на MRL са установени в свински мазнини.

Европейска координирана програма и националните програми (ЕСКП+НП)

През 2016, докладващите страни са анализирани 84 657 проби за 791 различни пестицида. Средно, анализирани са 230 пестицида в проба. Преобладаващата част от пробите (56 749, 67% от всички) са с произход от докладващите държави (ЕС, Исландия и Норвегия); 22 345 проби (26.4%) касаят продукти, внесени от трети страни. За 5 563 проби (6.6%), не е известен произходът. Като цяло, 96.2% от анализираните през 2016 г. проби (ЕСКП и националните програми) попадат в законовите норми (81 482 проби), т.е. измерените количества не превишават MRL, които са разрешени в ЕС; 50.7% от тестваните проби са били свободни от количествено измерими остатъци (нива на остатъци под LOQ), докато 45.5% са съдържали количествено измерими остатъци под MRL. **В 3.8% от пробите, нивата на остатъците са превишавали MRL (3 175 проби).** Като се взема пред вид несигурността на аналитичното измерване е видно, че **2.2% от пробите (1 833 проби) ясно са превишавали законовите норми (несъответстващи проби)** пораждащи законови или административни действия от компетентните органи.

През предишната година на докладване (2015), 97.2% от пробите за попадали в законовите норми и 53.3% са били свободни от измерими остатъци. Разликата в броя превишавания на MRL между 2015 и 2016 г. е свързана главно с установяването на остатъци от хлорат, съединение, което за първи път е било включено в събирането на данни за пестициди. MRL е бил превишен в 7.2% от пробите от трети страни; за 4.7% от пробите законовите норми са били ясно превишени, като се има пред вид измерването на несигурността (несъответствието). Продуктите от докладващите страни (ЕС, Исландия и Норвегия) са имали по-малък брой превишавания на MRL и несъответствие: 2.4% от пробите са съдържали остатъци, превишаващи MRL, докато 1.2% от пробите са били несъответстващи.

Като цяло за двете програми, резултатите за замърсеност на продукти показват следното: сред непреработените хранителни продукти, превишаване на MRL е регистрирано в 3.9% от анализираниите проби през 2016 г. (3% през 2015), 47.9% от пробите са съдържали измерими остатъци, попадащи в законовите норми (46.9% през 2015) и 48.2% са били свободни от остатъци (50.1% през 2015). **Сред непреработените продукти най-високо ниво на превишаване на MRL (повече от 10%) е регистрирано за босилек и ядливи цветове, воден кресон, маракуя, чай, черен дроб (овчи и говежди), листа целина, бодливи круши, магданоз, ряпа, целина, диви гъби, пресни билки и ядливи цветове, нар, бамя и рукола.** Не е регистрирано превишаване на MRL за непреработените: кафе на зърна, ревен, сладка царевица и редица продукти от животински произход, като говеждо и пилешко (мускули и мазнина), овче (мазнина) и мляко. За преработени хранителни продукти, цялостното ниво на превишаване на MRL е било по-ниско от (2.8%), отколкото за непреработени продукти (3.9%). Аналогично на резултатите, докладвани през 2015 г., **остатъците в преработени лозови листа (и други подобни видове), домати, диви гъби, сладки чушки, ориз, десертно грозде, сладка царевица и трапезни маслини най-често са превишавали MRL.** В чай, ягоди, ананас, мляко (козе) и месо (свинско) също е установено превишаване на MRL по-често през 2016 (повече от 2% от пробите). Следователно, **се препоръчва да продължи мониторинга на изброените хранителни продукти в националните контролни програми, по-точно за тези хранителни продукти, които не са в обхвата на 3 годишните контролни програми на ЕС (по-точно лозови листа, домати, стафиди и диви гъби).**

През 2016 г., 65 010 пратки от продукти, попадащи в обхвата на Регламент (ЕО) № 669/2009, относно повишено ниво на официалния контрол върху вноса на някои

фуражи и храни от неживотински произход са били внесени в Европейския съюз. За лабораторни анализи са избрани 8 092 от тези пратки. Общо 343 (4.3%) са счетени за несъответстващи със законодателството в ЕС, относно MRL за пестицидни остатъци, като е взето пред вид измерването на несигурността.

През 2016 г. са били анализирани 1 676 проби от храни, предназначени за бебета и малки деца. В 89.8% от пробите, не са установени измерими остатъци (остатъци под LOQ), докато 171 проби (10.2%) са съдържали измерими остатъци на нивото или над LOQ. **От тези проби, 32 (1.9% от пробите от детски храни) са превишавали MRL от 0.01 mg/kg, който се прилага към детски храни.** Най-често измерваните остатъци са били от мед, хлорати и фосетил-Al.

През 2016 са взети 5 495 проби от органична продукция (които не включват пробите от детски храни); 4 568 проби (83.1%) са били свободни от измерими остатъци. Процентът на органичните проби, съдържащи остатъци в концентрации, попадащи в рамките на законовите норми е бил 15.6% (856 проби); значителна част от тези проби са съдържали само остатъци от субстанции, които не произхождат непременно от употребата на пестициди (напр. природно срещащи се субстанции и устойчиви органични замърсители). **MRL са били превишени в 1.3% от анализираните органични проби (71 проби) от които 0.7% (41 проби) са били несъответстващи, след като е взето пред вид измерването на несигурността.**

В непреработените хранителни продукти, 50.1% от пробите са били свободни от количествено измерими остатъци, 46.9% от пробите са съдържали измерими остатъци, попадащи в законовите норми и 3.9% са превишавали MRL. За сравнение, преработените продукти са съдържали по-висок брой проби, без измерими остатъци (63.8%) и по-малко случаи от измерими остатъци (33.4%) както и по-ниско ниво на превишаване на MRL (2.8%). Като цяло, 8 351 проби от продукти от животински произход са били анализирани. Болшинството от пробите са били свободни от измерими остатъци (6 906 проби, 83%), докато броят на превишаване на MRL е отбелязан в 1.9% от пробите. Превишаванията на MRL са били главно от хлоратни остатъци в мляко. Хлоратите са вещества, формирани като вторични продукти, вследствие употребата на хлорни дезинфектанти; следователно, те не са обезателно свързани с употребата на продукти за растителна защита. През 2016, хлорати са докладвани за първи път в рамките на националните програми за мониторинг на пестициди.

Остатъци от повече от един пестицид (множество остатъци) са намерени в 30.1% от пробите. Честотата на множеството остатъци в непреработени продукти (32.5%) е

била по-висока, отколкото в преработените (13.4%). В непреработените продукти, най-висока честота на множество остатъци е била намерена в цариградско грозде (85.7% от общо анализирани проби), хмел (81.8%), грейпфрут (73.1%), касис (72%), къпини (68.4%), десертно грозде (68.1%), малини (66.9%) и ягоди (65.4%).

Оценката на острата експозиция е включила 122 пестицида. За 89 от тях, експозицията е била под острата референтна доза (ARfD). За останалите 33 вещества, експозицията е превишавала ARfD в 209 проби (1.0% от изпитваните). **Продуктите с най-голям брой превишавания на ARfD са били ябълките (76 проби), марули (46), праскови (39) и домати (29).** Пестицидите с най-често превишаване на ARfD са били хлорпирифос, ипродион и ламбда-цихалотрин, за което Европейският орган по безопасност на храните (ЕФСА) счита, че възможността за негативен ефект върху здравето е ниска.

Оценката на дългосрочната експозиция е изчислена за всички пестициди, обхванати от ЕСКП. За първи път калкулацията е взела пред вид резултатите за всички видове хранителни продукти, които са включени в модела за оценка на риска за консуматора. **Изчислено е, че експозицията е по-ниска от 100% от приемливата дневна доза (ADI) за всички пестициди, с изключение на диелдрин, дихлорвос, диметоат и дитиокарбамати.** За 142 пестицида от общо 165, включени в ЕСКП, оценената дългосрочна експозиция е била под 10% от ADI; за 73 от тях, експозицията е била по-ниска от 1% от ADI. Европейският орган по безопасност на храните заключава, че съгласно научните познания, дългосрочната хранителна експозиция от пестициди, оценена чрез ЕСКП през 2016 г. не представлява риск за консуматора.

Публикуваните в настоящия доклад данни за наличие на пестицидни остатъци в храните ще послужат като база, при изготвянето на националната контролна програма за остатъци от пестициди в Р България.

Източник:

<https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/5348>

Други информации в областта на пестицидите и тяхното влияние могат да бъдат намерени на интернет страницата на ЦОРХВ: <http://corhv.government.bg/?cat=29>

Изготвил:

Д-р Ирена Богоева
нач. отдел ЗРХЗХ, Д-я ОРХВ,
15.08.2018 год.